ورتالىق كومىتەت كەڭسەسى، مەملەكەتتىك كەڭەس كەڭسەسى «2021 ـ جىلعى جاڭا جىل، كوكتەم مەرەكەسى كەزىندەگى قاتىستى قىزمەتتەردى ويداعداي بستەۋ جونىندە حابارلاندىرۋ» باسپ تاراتتى

(باسى 1 ـ بەتتە)

ىندەتتى ٴبىر جاقتى ەتۋ سياقتى قىزمەتتەردى كۇشەيتۋ كەرەك. سالاماتتىق تاربيەسىن كۇشەيتىپ، بۇقارانى ماسكىنى علمي تاعۇ، الەۋمەتتىك قارىم ـ قاتىناس ارالىعىن ساقتاۋ، قولدى ٴجيى جۇپ تۇرۋ سياقتى تاماشا ادەتتەرگە تاباندى بولۋعا جەتەكتەۋ كەرەك.

ەكىنشى، قينشىلعى بار بۇقاراعا دەن قويا، سۇيسپەنشىلىكپەن قامقورلىق جاساۋ. قوعامدىق قامسىزداندىرۋ يگەلىكتەرىن ۇاقتىندا، تولىق تاراتىپ، تومەنگى شەكتەن تۇسىرمەي قامتاماسىز ەتۋ قىزمەتتىن شىنايى ويداعداي بستەپ، پارتيا مەن ۇكىمەتتىك مەيىرىن قينشىلعى بار بۇقارانىڭ جۇرەك تۇكپىرىنە ۇيالاتۋ كەرەك. قوعامدىق قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋ ارناسىن ىركىلسىزدەندىرىپ، قينشىلعى بار بۇقارانىڭ، اسىرەسە، ىندەتتىك نەپالىنا ۇشىراعان بۇقارانىڭ "كومەك سۇرايتىن ورىن بولۋىنا، دەر كەزىندە كومەك الۋىنا" شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. قوعامدىق قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋ جانە قامتاماسىز ەتۋ ولشەمىن زات باعاسىنىڭ وسۋىمەن بايلانىستىرۋ مەحانيزمىن لايىقتى ۇاقىتتا سىكە قوسىپ، قينشىلعى بار بۇقارانىڭ نەگىزگى تۇرمىس دەڭگەيىنىڭ زات باعاسىنىڭ وسۋىنە بايلانىستى تومەندەپ كەتپەۋىنە شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. قينشىلعى بار قارتتار، جەتىم بالالار، ۇيدە قالعان ايەلدەر مەن بالالار، تۇرمىسندا تياناق جوق، سەرگەلدەڭ قايىرشىلار، مۇگەدەكتەر، رۇحانى اۋرۋلار سياقتى ەرەكشە قينشىلعى بار ماۋسىمدا ارالاپ حال سۇراۋ جانە ولارعا كومەك ٴبولۋ، قامقورلىق جاساۋ جۇمىستارىن ۇيىمداستىرىپ ورىستەتىپ، ولاردىڭ نشەر اسى، جىلى كيىمى، سۇيقتان پانالايتىن تۇراعى بولۋعا شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. اپاتتان قۇتقارۋ قارجىلارى مەن زاتتارىن ٴبولۋ، تاراتۋ سياقتى قىزمەتتەردى ٴبىر تۇتاس جوسپارلاپ ويداعداي بستەپ، اپاتقا ۇشىراعان بۇقارانىڭ حال ـ جايىن، امانداعىن كوكەيدە ساقتاۋ كەرەك. ىنجەنەريا قۇرىلىسى سالاسىن جانە ەڭبەك شوعىرلانعان مانەرلەۋ، جاساۋ كاسىپتەرىن، سوندداي ـ اق ىندەتتىك نەپالىنا اۋىر ۇشىراعان كاسىپتەردى ٴتۇيىن ەتىپ، ەڭبەكاقىنى بەرمەي قويۋدى تۇبىرىنەن جونگە سالۋدىڭ قىس ماۋسىمىنداعى ارناۋلى ارەكەتىن تەڭگەلىقتى ورىستەتىپ، شارۋا جۇمىسكەرلەردىڭ ەڭبەكاقىلارىن ۇاعىندا، تولىق الۋىنا شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

ٴۇشىنشى، بۇقارانىڭ مەرەكەلىك تۇتىنۋ سۇرانىسىن قاناعاتتاندىرۋعا كۇش سالۋ. كومىر، ەلەكتر، جانار ماي، وتىندىق گاز تاسىمالداۋدى، قامداۋدى، قاجەتسىنۋدى قاداعالاۋدى كۇشەيتىپ، ەنەرگيامەن قامداۋدى قامتاماسىز ەتۋ، باعاسىن ورنىقتىرۋ قىزمەتتىن ويداعداي بستەپ، حالىق بۇقاراسىنىڭ قىستان جايلى ٴوتۋىن قامتاماسىز ەتۋ كەرەك. استىق حاۋىپسىزدىگىنە ولكە باستىعى جاۋاپتى بولۋ ٴتۇزىمىن جانە "كوجە ـ قاتىقتا" قالا باستىعى جاۋاپتى بولۋ ٴتۇزدىمىن جالپى بەتتىك تياناقتاندىرىپ، ەت، كوكونىس سياقتى ماڭىزدى تاۋارلار قورىن باسقارۋدى كۇشەيتىپ، استىق، ازىقتىق ماي، ەت، جۇمىرتقا، كوكونىس، جەمىس، ٴسۇت سياقتى ماڭىزدى تاۋارلاردىڭ بازاردىعى قامدالۋىنا جانە باعاسىنىڭ ورنىقتى بولۋىنا شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. مەرەكەنىڭ ەرەكشەلىگىنە قاراي ٴوندىرۋ مەن ساتۋدى ۇشتاستىرۋ جۇمىسىن ۇيىمداستىرىپ ورىستەتىپ، حالىق بۇقاراسىنىڭ الۋان ٴتۇرلى تۇتىنۋ سۇرانىسىن قاناعاتتاندىرۋ كەرەك. ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگىن باقىلاۋ ـ باسقارۋدى، باعانى باقىلاۋ ـ باسقارۋدى كۇشەيتىپ، تۇتىنۋشىلاردىڭ زاڭدى ۇقىق ـ مۇددەسىن قورعاۋ كەرەك. "ٴبىزدىڭ جۇڭگو ارمانىمىز" ـــــ مادەنيەتتى سان مىڭ وتباسىنا جەتكىزۋ قيىمىن بۇكىل ەل كولەمىندە كەڭىنەن ورىستەتىپ، جۇڭگو كوممۇنيستىك پارتياسى قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋدى، جاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۋدى جانە جاپپاي سوتسياليستىك وسىزامانداناعان مەملەكەت قۇرۋدىڭ جاڭا ساپارىن باستاۋدى ارقاۋ ەتە وتىرىپ، حالىق بۇقاراسى ۇناتاتىن جوعارى ساپالى مادەنيەت ـ كوركەمونەر تۇىندىلارىنان ٴبىر توبىن جاراتىپ، ۇسىنىپ، نەگىزگى اۋەندى اسقاقتاتىپ، وڭ ەنەرگيا تاراتىپ، بۇقارانىڭ رۇحانى مادەنيەت سۇرانىسىن اناعۇرلىم ويداعداي قاناعاتتاندىرۋ كەرەك. ينتەرنەت جەلىسىندە جانە ينتەرنەت جەلىسىنەن تسقارى اقاۋسىز، بەلسەندى مەرەكەلىك مادەنيەت قيمىلدارىن دارىپتەۋ كەرەك. مادەنيەت جانە ساياحات بازارىنداعى زاڭ اتقارۋدى كۇشەيتىپ، ورىكەنيەتتى ساياحاتقا جەتەكتەۋ جانە ونى ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

ٴتورتىنشى، بۇقارانىڭ امان ـ ساۋ، ٴتارتىپتى بارىس ـ كەلىسىم قامتاماسىز ەتۋگە قۇلشىنۋ. جولاۋشى تاسىمالىنداعى ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى ۇدايىلاندىرۋ قىزمەتتىن مەتقى، ناقتى، ەگجەي ـ تەگجەيلى يگەرىپ، اۋا الماسترۋ، زارارسىزداندىرۋ، دەنە تەمپەراتۋراسىن ولشەۋ، جولاۋشىلاردىڭ كولىككە وتىرۋ مولشەرىن تىزگىندەۋ، جولاۋشىلار ينفورماتسياسىن تىركەۋ سياقتى شارالاردى قاتاڭ اتقارۋ كەرەك. ادام ىستەتۋشى ورىنداردى قىزمەت قاجەتى مەن جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەردىڭ قالاۋىن بىرلەستىرىپ، دەمالىستارىن ٴبىر تۇتاس جوسپارلاپ ورنالاستىرىپ، قاۋىرت ەمەس كەزدە ساپارعا شىعۋعا جەتەكتەۋگە شابىتتاندىرۋ كەرەك. تاسىمال قۇراتىنىڭ كۇشەيتىپ، تاسىمال قۇراتىنىڭ سەپتەلۋىن ساپالىلاندىرىپ، جولاۋشىلاردىڭ ساپارعا شىعۋ سۇرانىسىن قاناعاتتاندىرۋ كەرەك. ٴتۇرلى تاسىمال تاسىلدەرىن جالعاۋ ـ ۇتىلاۋدى ويداعداي بستەپ، جولاۋشىلاردىڭ ساپارعا شىعۋىنداعى "ەڭ العاشقى جانە ەڭ سوڭعى ٴبىر كيلومەتردى" ىركىلسىزدەندىرۋ كەرەك. كوكتەمگى تاسىمالداعى بەلەت ساتۋدى ۇيىمداستىرۋ قىزمەتتىن كۇشەيتىپ، جاقسارتىپ، اۋتوماتتى بەلەت تەكسەرۋ ماشينالارىن، حاۋىپسىزدىك تەكسەرۋ اسپاپتارىن كوبەيتىپ، سۇىت ساپارعا شعاتىن جولاۋشىلارعا جاسىل ارنا ورنالاستىرىپ، بەكتەكە كىرۋدە حاۋىپسىزدىكتى تەكسەرۋ ونىمدىلگىن ونان ارى جوعارىلاتۋ كەرەك. سالاماتتىق كودى، ەلەكترونىدىق جولاۋشى بەلەت سياقتىلاردىڭ قولدانىلۋىن كەمەلدەندىرىپ، قارتتار سياقتى ەرەكشە قاۋىپسىز زەردەلى شارت ـ جاعدايداعى ساپارعا شعۇىنا قىزمەت وتەۋدى قامتاماسىز ەتۋ كەرەك. كوكتەم مەرەكەسى دەمالىس كەزىندە شاعىن تۇرپاتتى جولاۋشىلار اۋتوكولىگىنەن قاتىناۋ اقسىن الماۋ ساياسىنا قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، جولدارىدىڭ كەپتەلسىن اشۋ، ىركىلسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۋ قىزمەتتىن ويداعداي بستەپ، تاسىمال ارنالارىنداعى قولايلى، جوعارى ٴونىمدى ىركىلسىز بولۋىن قامتاماسىز ەتۋ كەرەك. توتەنشە جاعدايعا توتەپ بەرۋ دايىندىق جوباسىن جاساپ جانە كەمەلدەندىرىپ، بوگەلىپ قالعان جولاۋشىلاردى دەر كەزىندە جولعا سالۋ كەرەك. "ەكى ٴتۇرلى جولاۋشىلار اۋتوبۇزى، قاتەرلى زاتتار تاسۇشى اۋتوموبيل، جۇك اۋتوموبيلى، مينبۇس" سياقتى ٴتۇيىندى اۋتوموبيلدەردى قاتاڭ باسقارىپ، "ٴۇشتى ولشەمىنەن اسىرۋ، قالجىراعان كۇيدە اۋتوكولىك جۇرگىزۋ" سياقتى زاڭدى ورەسكەل بۇزاتىن ارەكەتتەردى قاتاڭ تەكسەرىپ، بۇقارانىڭ ساپار حاۋىپسىزدىگىنە شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

بەسىنشى، تومەنگى شەكتە ويلاۋعا تاباندى بولىپ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىن تەڭگەلىقتى، ويداعداي يگەرۋ. حاۋىپسىز داموۋ ۇستانىمىن مەقتاپ ورناتىپ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگىن ماڭىزدى ورىنعا قويىپ، جاۋاپكەرشىلىكتى ساتىلار بويىنشا ناقتىلاپ، حالىق بۇقاراسىنىڭ ٴومىرى مەن مال ـ مۇلكىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن شنايى قورعاۋ كەرەك. جوعارى قاتەرلى كاسىپ ـ سالالاردىڭ حاۋىپ ـ قاتەردى باسقارۋ ـ مەڭگەرۋدى كورىنەكتىلەندىرە ويداعداي يگەرىپ، جوعارى قاتەرلى كومىركەندەردى باتىل تۇردە جونگە سالىپ، قاتەرلى حيميالىق زاتتاردىڭ ەلەۋلى كومەسكى قاتەرلەردى ىشكەرىلەي تەكسەرىپ اداقتاپ، ەلەۋلى حاۋىپ كوزدەرىندەگى حاۋىپسىزدىكتى كوتەرمەگە الىپ قامتاماسىز ەتۋ جاۋاپكەرشىلىگى ٴتۇزىمىن قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، جارقىلداقتاردى، تورسىلداقتاردى زاڭعا قايشى ٴوندىرۋ، كۇالىكسىز ساتۋ، نورمادان اسىرىپ ساقتاۋ، بەلگىلەمەگە قايشى اتۋ سياقتى ٴىس ـ ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققى بەرىپ، اۋىر، ەرەكشە، ۇلكەن وقيعالاردىڭ تۇىلۋىن باتىل تەجەۋ كەرەك. قۇرىلىس جۇرگىزۋ، ونەركاسىپ ـ ساۋدا، حالىقتىق ماقساتتا پايدالانىلاتىن جارىلعىش زاتتار، قالالارداعى وتىندىق گاز سياقتىلاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن رەتتەۋ ـ جونگە سالۋدى تەرەڭدەتۋ، ٴىرى تيپتى ساۋدا كەشەندەرى، قوناق ۇيلەر مەن رەستورانداردا، ٴان ـ ٴبي جانە كوڭىل اشۋ ورنىنداردا، قالا ىشىندەگى قىستاق، دۇكەن ۇيلەرى، "كوپ فۇنكتسيالار بىرىككەن" ورىندار سياقتى جوعارى قاتەرلى الاڭ ـ ورىنداردا ٴورت اپاتىنان ساقتانۋدى جانە ونى تىزگىندەۋدى ىشكەرىلەي ورىستەتۋ، ساياحات كورىنىس وڭىرلەرى مەن جولاۋشى تاسىتىن اسپالى ارقان جولدار، ويىن ـ ساۋىق قۇرىلعىلارى سياقتىلاردا ەلەۋلى قاتەرلەردى اداقتاپ تەكسەرۋدى كۇشەيتۋ، جىل اتتاۋ كەشى، جارقىلداق كەشى، باقشا سەيىلى جانە بۇتحانا جارمەڭكەسى سياقتى كولەمدى قيمىلداردىڭ حاۋىپسىزدىگىن تەكسەرىپ بەكىتۋدى جانە ادامدار اعىنىن باقىلاۋ ـ مەڭگەرۋدى قاتايتۋ كەرەك. تومەن تەمپەراتۋرا، جاڭبىر، قار، اياز سياقتى اۋىر اپاتتىق اۋا رايى مەن ورماننىڭ ٴورت قاتەرىن قاداعالاۋدى، الدىن الا ساقتاندىرۋدى جانە توتەنشە جاعدايدا ٴبىر جاقتى ەتۋدى كۇشەيتۋ كەرەك.

التىنشى، قوعامدىق كەلەلى جاعدايدىڭ ورنىقتىلعىن بار كۇشپەن قورعاۋ. ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ ۇدايىلاندىرۋ شارت ـ جاعدايىندا قوعام ورنىقتىلعىنا نەپال جاسايتىن كورىنەكتى ماسەلەلەرگە قاداعالاي نازار اۋدارىپ، قاراستى جەر بويىنشا باسقارۋ جاۋاپكەرشىلىگىن، قاينار كوزىنەن ورنىقتىرۋ ـ مەڭگەرۋ شارالارىن جانە كوپ نەگىزدى شەشۋ مەحانيزمىن تياناقتاندىرۋدى بىلگەرىلەتىپ، ٴتۇرلى ورنىقسىزدىق فاكتورلارى مەن توپتىق وقيعالاردى بايقالعان زاماندا جويۋ، نەگىزگى ساتىدا شەشۋ كەرەك. قارا كۇشتەردى الاستاپ، سۇرقيا كۇشتەردى جويۋ كۇرەسىن ۇدايىلاندىرىپ ورىستەتىپ، شەت ـ شالعاي اۋدىل ـ قىستاقتار، قالا مەن اۋدىل تۇيىلسكەن جەرلەر، قالا ىشىندەگى قىستاقتار سياقتى قوعام امانداعىن باسقارۋداعى ٴتۇيىندى وڭىرلەردى، ٴتۇيىندى ورىنداردى جانە قوعام امانداعىن باسقارۋداعى ٴتۇرلى كورىنەكتى ماسەلەلەردى اداقتاپ تەكسەرىپ، جونگە سالىپ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك، ىلتىپقا، جارىلعىش زاتتارعا ساياتىن قىلمىستار، جەكە ادامنىڭ ۇشقارى زورلىقتى كۇشى، تەلەگراف جانە ينتەرنەت الدامكوستىگى، ازاماتتاردىڭ جەكە ينفورماتسيالارىنا قول سۇعۋ، ازاماتتار جاسىنا تولماعاندارعا زيانكەستىك جاساۋ جانە ۇرلاۋ، تونالاۋ، الداپ الۋ، ساري الاپاتقا، قۇمار ويناۋعا، ەسىرتكىگە قاتىستى قىلمىستار، ازىق ـ تۇلىككە، ٴدارى ـ دارمەككە، قورشاعان ورتاعا قاتىستى قىلمىستار سياقتى زاڭعا قايشى قىلمىستارعا ىشكەرىلەي سوققى بەرىپ، قوعامنىڭ تاماشا ٴتارتىبىن قورعاۋ كەرەك. قوعام ايا‌سىنداعى جالپى تۇلعالىق ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى كۇشەيتىپ، قوعام حاۋىپسىزدىگى ساقشىلارى مەن قارۋلى ساقشىلاردىڭ بىرلەسپ كۇزەتشىلىك ىستەۋىن، بىرلەسپ شارلاۋىن تياناقتاندىرىپ، ٴتۇيىندى نىسانالاردىڭ، ٴتۇيىندى نەگىزدىك قۇرىلعىلاردىڭ، ادامدار شوعىرلانعان الاڭ ـ ورىنداردىڭ حاۋىپسىزدىگىن ساقتاۋدى كۇشەيتىپ، ىلتىپ، وق ـ ٴدارى، شەكتەلگەن باكى ـ پىشاقتار سياقتىلاردىڭ حاۋىپسىزدىگىن باقىلاۋ ـ باسقارۋدى كۇشەيتىپ، امانداعىن باسقارۋدىڭ كوممەسكى قاتەرىن دەر كەزىندە جويۋ كەرەك.

جەتىنشى، مەرەكەنى ۇقىپتى، ۇنەمشىل، مادەنيەتتى وتكىزۋ جاڭا سالتىن دارىپتەۋ. باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ ۇقىپتى، ۇنەمشىل بولۋ، ىسىراپشىلدىققا قارسى تۇرۋ، اسىرەسە، اس ـ سۋ ىسىراپشىلدىق ٴىس ـ ارەكەتىن تيۋ جونىندەگى ماڭىزدى نۇسقاۋدىڭ رۋحىن دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، "ەكى مەرەكە" سىندى ەرەكشە ۇاقىت كەزەڭىن مەتى ۇستاپ، ۇگىت ـ تاربيەنى باعىتتامالى تۇردە كۇشەيتىپ، تۇتاس قوعامدا ىسىراپشىلدىقتى نامىس، ۇنەمشىلدىكتى داڭق سانايتىن راي قالىپتاستىرۋ كەرەك. دابىرالاتىپ، دۇبىرلەتىپ وتكىزۋ، استا ـ توك ىسىراپشىلدىق ىستەۋ، قىرۋار قالىڭمال الۋ، ٴولىمدى دابىرالى جونەلتۋ، قارتتارعا قارايلاسۋدى ٴجونسال قاراۋ، قابىر باسىنا بارۋدا‌ى مادەنيەتسىزدىك سياقتى سولەكەت جول ـ جوسىنعا باتىل قارسى تۇرىپ، توي ـ تومالاق، ٴولىم ـ ٴجىتىم ىستەرىندەگى جامان ادەتتەردى تاستاپ، ورەكەنيەتتى جاڭا سالت ورناتۋدى دارىپتەۋ كەرەك. اس ـ سۋ تۇتىنۋشىلارىن ورتاق قاسىق، ورتاق ساقپى ىستەتۋگە، اۋاشا وتىرىپ تاماقتانۋعا، ٴبىر رەتتىك ىدىس ـ اياق ىستەتۋدى ازايتۋعا جەتەكتەۋ كەرەك. اس ـ سۋ ىسىراپشىلدىعىن سانالى تۇردە شەكتەپ، تۇتىنۋشىلاردى اس ـ تاماققا لايىقتى مولشەردە تاپسىرىس بەرۋگە جەتەكتەپ، "اس اسىرماۋ ارەكەتىن" ورىستەتىپ، "داستارقاندىعى ىسىراپشىلدىقتى" تيۋ كەرەك. سالاماتتىق، حاۋىپسىزدىك جانە ەكولوگيانى قورعاۋ جونىندەگى ۇگىت ـ تاربيەنى كۇشەيتىپ، چاڭجياڭ وزەنىندە بالىق اۋلاۋعا تيىم سالۋعا، سوندداي ـ اق جابايى ٴىدارىدى جانە ودان جاسالعان زاتتارىدى ساۋدالاۋعا تيىم سالۋعا قاتىستى تالاپتارىدى قاتاڭ اتقارىپ، جابايى ٴىدارىدى بەتالدى تۇتىناتىن سوراقى ادەتتى جويۋ كەرەك.

سەگىزىنشى، ستيلدى دۇرىستاپ، ٴتارتىپتى قاتايتۋدى مىزعىماس تاباندىلىقپەن ىلگەرىلەتۋ. "ٴتورت بۇرىس ستيلدى" تۇزەتۋ مەن جاڭا سالت ورناتۋدى قاتار يگەرۋگە تاباندى بولىپ، ستيلى تازا، سالتى دۇرىس مەرەكەلىك راي قالىپتاستىرۋ كەرەك. ورتالىقتىڭ سەگىز ٴتۇرلى بەلگىلەمەسىنىڭ جانە ونى اتقارۋدىڭ ەگجەي ـ تەگجەيلى ەرەجەسىنىڭ رۋحىن قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، مەرەكەنى كىرشىكسىز وتكىزۋدىڭ ٴتۇرلى تارتىپتىك تالاپتارىن قاتايتىپ، بەلگىلەمەگە قايشى تۇردە قوسىمشا قاراجات، جاردەماقى، سىلىق اقشا جانە زات تاراتۋ ماسەلەلەرىن باتىل جونگە سالۋ، "ٴتورت بۇرىس ستيلگە" قارسى تۇرۋدى جەلەۋ ەتىپ كادرلاردىڭ، جۇمىسشى ـ قىزمەتشىلەردىڭ قالىپتى يگەلىكتەرىن كۇشىنەن قالدىرۋ ماسەلەسىن كۇش سالا تۇزەتۋ كەرەك. مەرەكە كەزىندە بەلگىلەمەگە قايشى تۇردە تارتۋ ـ تارالعى، سياقى بەرۋ ـ الۋ جانە ۇكىمەت اقشاسىمەن ٴىشىپ ـ جەۋ، توي ـ تومالاق، ٴولىم ـ ٴجىتىم ىستەرىن دابرالى وتكىزۋ سياقتى راقاتقۇمارلىق، استا ـ توكتىك كورىنەكتى ماسەلەلەرىن ٴجىتى قاداعالاپ، دالمە ـ ٴدال باقىلاۋ جۇرگىزىپ، نىساناعا باعىتتاي وتىرىپ كۇش جۇمساۋ كەرەك. ۇكىمەت اقشاسىمەن ٴىشىپ جەمەگەن كۇندە ده قوجايىندارىنىڭ تارتۋ ـ تارالعىلارىن، سياقتارىن الۋ، جەكە كولىگىنىڭ قاراجاتىن ۇكىمەت ەسەبىنەن شعارۋ سياقتى جاسىرىن، قۇبىلمالى ماسەلەلەردى قىلپى بىلىنگەن زامان ٴبىر جاقتى ەتۋ، تەرەڭ قازىپ، ەگجەي ـ تەگجەيلى تەكسەرۋ كەرەك. كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جەتىستىكتەرىن بەكەمدەۋ، كەڭەيتۋ، حالىق تۇرمىسىن قامتاماسىز ەتۋ، كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ، قۇتقارۋ، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگى، اكىمشىلىك قىزمەت وتەۋ، قوعام ورنىقتىلعىن قورعاۋ، ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ، اپاتتاردى قاداعالاۋ جانە ودان الدىن الا ساقتاندىرۋ، توتەنشە جاعدايدا بويىنشا ٴبىر جاقتى ەتۋ سياقتى جاقتاردا جاۋاپكەرشىلىك ارقالاماۋ، ٴىس تىندىرماۋ، بەتالدى ىستەۋ، جالعان ىستەۋ سياقتى ماسەلەلەردى باتىل تۇزەتىپ، بۇقارانىڭ ماڭايىندىعى شىركەتەسۋدى جانە بۇرىس ستيلدى كۇش سالا جونگە سالۋ كەرەك. تومەنگى جاققا قالاعانىنشا مىندەت بەرۋ، تومەنگى جاقتان قالاعانىنشا ماتەريال، كەستە الۋ، توپ ـ توبىمەن تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزۋ، كادرلاردان "24 ساعات جۇمىس ورىندا بولۋدى" كەلسە ـ كەلمەس تالاپ ەتۋ سياقتى نەگىزگى ساتىعا ورەسكەل اۋىرتپالىق سالاتىن فورماشىلدىق ماسەلەلەرىن قاتاڭ تەكسەرىپ ٴبىر جاقتى ەتۋ كەرەك. كەزەڭ اۋىستىرۋدىڭ ٴتارتىپ ـ تالاپتارىن قاتايتىپ، داۋىس جيناۋ، سايلاۋدا پارا بەرۋ، ٴمانساپ ٴۇشىن الا شاپقىن بولۋ، ٴماناپ سۇراۋ، اراعا كىسى سالۋ، ەمەۋرىن ٴبىلدىرۋ سياقتى ٴىس ـ ارەكەتتەردى باقىلاۋ، تەكسەرىپ ٴبىر جاقتى ەتۋ سەرپىننەن ارتتىرۋ كەرەك. قاتاڭ باسقارۋ مەن نقلاستى قامقورلىقتى بىرلەستىرۋگە، نىتالاندىرۋ مەن تەجەۋگە تەڭ ٴمان بەرۋگە تاباندى بولىپ، كادرلاردى جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋعا، ٴىس تىندىرۋعا نىتالاندىراتىن ناقتى شارالاردىڭ ەگجەي ـ تەگجەيلى تياناقتاۋ ۇىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتىپ، نەگىزگى ساتى كادرلارىنا، اسىرەسە، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ ٴبىرىنشى شەبىندە شايقاس جاساپ جاتقان جولداستارعا كوڭىل ٴبولۋ، قامقورلىق جاساۋ سەرپىننەن ارتتىرىپ، "رەسپۋبليكا وردەننىڭ" ، مەملەكەت داڭق اتاعىنىڭ يەگەرلەرى مەن قىزمەت سەبەبىنەن قازا بولعان كادرلاردىڭ وتباسىنداعىلاردان حال سۇراۋ، قارايلاسۋ، كومەكتەسۋ جانە ۇزاق ۋاقىت كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ قىزمەتتىن ويداعداي بستەۋ، پارتيا ىشىندەگى نىتالاندىرۋدى، قامقورلىق جاساۋدى، كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋدى كۇشەيتىپ، پارتيا مۇشەلەرىنە، كادرلارعا، ت. ب شي جينپيڭ جولداستى ۇيىتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ قامقورلىعى مەن مەيىرىمىن شنايى سەزىندىرۋ كەرەك.

توعىزىنشى، توتەنشە جاعدايا بويىنشا كۇزەتتە تۇرۋ قىزمەتتىن مۇقيات، جاۋاپكەرشىلىكپەن جاقسى بستەۋ. قىزمەت ورنى جاۋاپكەرشىلىك ٴتۇزىمىن تياناقتاندىرىپ، 24 ساعات ارنايى ادام كەزەكشى بولۋ جانە باسشى كادرلار قىزمەت ورىندا جۇمىسقا جەتەكشىلىك ەتۋ، سىرتقا شىققاندا مالىمدەۋ ٴتۇزىمىن قاتاڭ اتقارىپ، مەرەكە كەزىندەگى ٴتۇرلى قىزمەتتەردىڭ قالىپتى اينالىمىنا شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. ماڭىزدى، شۇعىل جاعدايعا، اسىرەسە، جاڭا تيپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۋ ىندەتىنىڭ توسىن جاعدايىنا تاپ بولعاندا، دەرەۋ نۇسقاۋ سۇراپ مالىمەت بەرۋ جانە دەر كەزىندە توتەپ بەرۋ، ٴبىر جاقتى ەتۋ شارالارىن قولدانۋ كەرەك. توتەنشە جاعدايعا توتەپ بەرۋ دايىندىق جوباسىن كەمەلدەندىرىپ، توتەنشە جاعدايعا توتەپ بەرۋ بويىنشا جاتتىعۋدى كۇشەيتىپ، توتەنشە جاعدايعا توتەپ بەرۋ دايىندىعىن ويداعداي بستەپ، دەرەۋ اتتانىسقا كەلۋگە، جەدەل، جوعارى ونىمدىلىكپەن ٴبىر جاقتى ەتۋگە شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك. بۇقاراعا تىكەلەي قىزمەت وتەيتىن ورىندار مەرەكە كەزىندەگى كەزەكشىلىكتى، مىندەت اتقارۋدى ويداعداي ورنالاستىرۋ ٴارى قىزمەت وتەۋ ساپاسىنا كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

وڭىرلەر، تاراۋلار "ٴتورت تانىمدى" كۇشەيتىپ، ساياسي دەڭگەيدى جوعارىلاتىپ، ۇيىمدىق باسشىلىقتى كۇشەيتىپ، ەگجەي ـ تەگجەيلى ورنالاستىرۋ جاساپ، وسى حابارلاندىرۋدىڭ رۋحىن ناقتى تياناقتاندىرۋعا شنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.